СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION 1.

Рік LIII. Ч. 108. Ню Йорк і Джерзі Сиדי, субота, 2. червня 1945. No. 108. New York and Jersey City, Saturday, June 2, 1945. Vol. LIII.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807
Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016

THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

ЧОТИРИ СВОБОДИ ОБОВЯЗКОВІ ДЛЯ ЗАМИРЕННЯ, КАЖЕ ТРУМАН

Президент Труман вислав привітну телеграму на зібрання, влаштоване в Ню Йорку в Медисон Ґарден Краєвою Радою Американсько-Советської Приязні, в якій підкреслив, що світовий мир повинен бути побудований на чотирьох свободах: свободі преси і релігії, як і свободі від нужди і страху.

КАМПАНІЯ ЗА РОСІЙСЬКОЮ МОВОЮ

„Російська секція" тих, що вчать в Ню Йорку російської мови, закликає наново повести зазяту кампанію, щоб в високих школах („гай скул") в Ню Йорку, вчили російської мови. Зазив видано тому, що Борд ов Едукейшен відмовився ввести російську мову в згаданих школах, виправдуючи це тим, що російська мова є для американців тяжчою до вивчення від іншию европейських мов. А далі, що про користи з цеї мови може ученик говорити доперва тоді, як уже рішився про рід своєї професії.

ПРО НОГУ, ЩО НЕЮ НЕ МОЖНА ХОДИТИ

В „Переломі" з 14. квітня б. р. пишеться про те, що тепер український нарід „наочно" пересвідчився, як Москва „нас боронила" і як „Берлін „визволяв", очевидно — „кожний для себе". Та як тепер вийти з „братніх" кайданів? У відповіди на те кажеться, що не треба „ніколи покладатись на щасливий збіг обставин" чи гадати, що „щось" та „якось" воно буде, бо „доля сприяє лише тоді, коли активний чинник заздалегідь себе приготував, озброєний досвідом". А „характер одиниці чи збірної душі народу є тим ложищем, в якому прямує його доля". У звязку з тим пишеться там ще таке: „Серед українців ніколи не бракувало мрійників, але не вистарчало людей доцільного чину. Характер до переведення намірів часто є важливішим від мрій, які можуть бути безплодними. Коли нема солідарности, яка може бути мова про одностайність зусиль, а звідси походить все, чим боліємо в нашім бездержавнім життю. Життя є суворою боротьбою де ніщо нікому не дарується, лише те, на що він заслужив. Казав колись Сковорода: „І що то за нога, коли нею не можна ходити!" У нас така громадська єдність межи собою, що не можуть порозумітись ані три українці, бо не існує між ними взаємне довіря, ні не має один до другого поваги. Серед українського товариства частіше ніж щось інше здибаєш практичну фільософію: Не трать куме сили, а спускайся на дно".

ДІЙСНІСТЬ

Канадійські „Українські Вісти" в статті „Україна в Сан Франсиско і дійсність" пишуть так:

„Одно треба памятати: Советська Україна вже мала раз свій уряд з комісаріятом заграничних справ і навіть виступала на ризькій конференції. Однак коли для Москви минулися клопоти з горожанською війною й заграничними інтервенціями, советська Україна потратила свої комісаріяти заграничних справ і війни, в 1922 році. Згодом зістали зліквідовані не тільки Шумський і Скрипник за те, що обстоювали хоч мінімальні права радянської України й протестували проти викроювання її території, але „поповнив самогубство" навіть такий вірний ренегат як „прімієр" Любченко. Отже скільки хто не говорив би про незалежну чи автономну Україну, то факт є, що советський режім унеможливлює витворення в українськім народі навіть мінімальних державнотворчих сил, які змоглиб у догіднім моменті оформити той відосередний протимосковський гін у якусь державну українську тенденцію".

СОВЄТИ ФІЛЬМУЮТЬ ВІЙНУ

Офіс Военних Інформацій подає за московським радіом, що в Советах мають нафільмовану війну з Німеччиною — на фронтах і в запіллю — три міліони метрів фільми. Вже зужито з цього 250,000 метрів на фільми, що мають бути документальними образами, а багато матеріялів буде використано пізніше, так, щоб усе було заховане для майбутніх поколінь. Між іншим, як подає проф. Балґянський, що керує тим ділом, є там теж фільми з партизанської боротьби в Україні й Білорусі.

ПОМЕР О. СТАВРОВСЬКИЙ

„Американско Русский Вестник" подає, що помер у Скрентоні о. Павло Ставровський, років 80. В Америці прожив 42 роки, походив з Пряшівщини. Був парохом по різних громадах серед карпатських українців і дописував до часописів та календарів в крайно московськім дусі.

ЗНИЩЕНО 75% ЯПОНСЬКОЇ ЗАЛОГИ НА ОКІНАВІ

Десята Армія звідомляє, що ломить ворога на Окінаві з таким успіхом, якого не було від часу кампанії, що зачалась 1. квітня. Японці далі цофаються. Є їх тепер на острові всього 25% з тої сили, що була на початку боїв. До середи вбито там 61,519 японців, а 1,353 взято в полон.

ОЛИМПІЯДА ХУДОЖНЬОЇ САМОДІЯЛЬНОСТИ УКРАЇНИ

Про таку доносять советські джерела. На тій Олімпіяді, що відбулась у Києві, читала партизанка Катерина Ждан поему М. Рильського „Слово про рідну матір", колгоспниця Олена Чижук свої пісні, Анна Франко вірш свого діда „Каменярі", а теж виступали співаки, танцюристи, музиканти, ґімнасти, поети, читачі, що прибули з різних областей України. Мало бути усіх 1,500 учасників. З Західної України виступав хоровий гурток з Количинець і такий самий з Яворова. Учасники з Харкова дістали першу премію, а другу премію отримали гуртки з Ворошиловградської та Полтавської областей.

ВЕЛИКИЙ УСПІХ!

Таким є для москвофільського часопису „Свет" поїздка „карпаторуської" делегації до Сан Франсиско. Представляє, що та делеґація добилась того, що її прийняла советська делеґація, та що те приняття було „сердечне, дружне". Що більше, Вячеслав Молотов, советський комісар заграничних справ запросив делеґацію на бенкет і там представив її секретареви Стетиніюсови. Та найважніше, пише часопис, це те, що „Молотов запевнив карпаторусску делегацію, що по тій війні вже більше не буде поневолених русских земель та що судьба Лемківщини, Пряшівщини, Холмщини та інших русских земель буде вирішена народним голосованням".

ПИХА НА ЗРАЗОК НАЦІСТІВСЬКОЇ

Московська „Правда" пише таке: „Советський Союз є великою, демократичною потугою, що є спосібна не тільки запевнити безпеку своїм власним границям, але теж і народам Европи, а чим скорше ось таке буде визнане, тим буде краще для людскости".

До тої пихи ще можна долучити і тост Сталіна, на принятті маршалів і ґенералів червоної армії, у честь російського народу як „найзамітнішого народу між усіми народами, що творять Советський Союз", що то, як казав Сталін, „має ясну думку, твердий характер і терпеливість".

Чи не зачинається це як в Німеччині з націстичною теорією про „вибраний нарід"?

В СИРІЇ ПРИТИХЛО

Брітійський премієр Чорчил звернувся до ген. де Ґоля з вимогою припинити стріляннину в Сирії та залишити вирішення спору конференції в Лондоні. Вашинґтон це попер. Стріляннину припинено.

ПАТРІЯРХ АЛЕКСІЙ В ЄРУСАЛИМІ

Перший раз за цілі століття відвідав російський православний патріярх Єрусалим. Є ним новообраний патріярх Алексій, що прибув з Москви до Єрусалиму з високими православними достойниками, між якими є київський митрополит Николай. Це має бути „ревізита" патріярха, зложена православним патріярхам Єрусалиму, Антиохії та Александрії, що прибули на вибір московського патріярха. Та інші вважають це політичним кроком, що має на цілі піднести престіж Росії.

СОВЄТСЬКА ПРОПАҐАНДА В ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ

Бюро Райтера подає з Лондону, що советська влада веде тепер на західно-українських землях пропаґанду на такі великі розміри, що вживає до цього аж 38,000 спеціяльних агентів, що обїзджають українські села і міста з промовами і докладами. Крім того вислано на ті землі 13,000 учителів і чотири міліони советських шкільних підручників.

„МІСІЙНІ ВІСТИ"

Так зветься новий український квартальник в Канаді, якого перше число появилося в квітні. Видає його „Місійне Товариство св. Йосафата". У вступнім слові подано, що „цей квартальник буде містити звідомлення з діяльности цього добродійного товариства та статті, що будуть змальовувати нашу релігійну, народню працю в греко-католицькій нашій Дієцезії в Канаді". Часопис виходить з заложення, що „українська історія вчить, що наша народня свідомість росла і скріплялася в міру того, як росла й скріплялася св. Церква".

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

„НЕСПОКІЙНІ ЕЛЄМЕНТИ"

С. І. Солцберґер, кореспондент часопису „Ню Йорк Таймс", пише з Лондону про таке підбадьорування Советами різних молодих урядів, що повстали в Східній Европі, що дораджує винищити в їх краях якнайскорше „неспокійні елементи", що є піддержувані еміґрантськими ґрупами, що живуть загряницею.

Згаданий кореспондент каже, що в певних випадках це буде тяжка справа, яка може затягтись на довгий час. Тут він мав на думці в першу чергу поляків, що, як він каже, не так легко готові піддатись Росії, а базує цю свою опінію на давних польських повстаннях проти Росії. Та він добачує такі „неспокійні елементи" не тільки в Польщі, але теж і в інших краях, що теж готові завдати Советам повно клопотів, як вони зачнуть у них переводити свої реформи, та як ті реформи не принесуть населенню піднесення їхньої життєвої стопи, а навпаки, ще її знижать.

Народи Східної Европи, пише кореспондент, є інтеліґентні, завзяті, патріотичні, спосібні та хоробрі, про що могла вже переконатись царська Росія. Та Совети дістали тепер ще інші території, що знані з свого іредентизму, а вони тягнуться від Штетину над Балтійським морем до Трієсту над Адрійським. На тих територіях є вже тепер слідні неспокої. Совети приписують їх німецькій пропаґанді. Це, пише Солцберґ, є „правдиве, коли іде про балтійські держави і частини України", та, назагал, це буде природним явищем, коли нарід „у тих всіх визволених краях буде почувати себе розчарованим". А що той нарід відомий Советам з того, що він уже бунтувався, то тепер будуть роблені Советами всі можливі заходи, щоб знищити всякі опозиційні елементи, чи їх обезвладнити.

До цього можна додати, що Совети тепер тільки те й роблять, що винищують „опозицію". Очевидно, що для тих, що обізнані з відносинами в східній Европі та з російськими методами правління, не треба якоїсь „німецької агітації", щоби бути розчарованим з советської окупації. Таке розчарування є просто „природним явищем" в інтеліґентних, патріотичних, і геройських та свободолюбних людей, а саме такими є вони в очах кореспондента!

І ще одно. Можливо, що деякі еміґрантські ґрупи, що мають свої уряди в Лондоні й Вашинґтоні, дістають допомогу з Ленд-Ліз та мають можливости звязків з своїми краями, можуть „підтримувати" ось ті „неспокійні елементи" у своїх краях, про які згадує Солцберґер та які завдають клопоту Советам. Та український нарід не має таких еміґрантських ґруп. Ті, що є, не мають ніякого звязку з „неспокійними елементами" в Україні. Вони тільки знають, що як довго український нарід у неволі, так довго будуть такі „неспокійні елементи" в Україні за Советів, як вони були за царату, за Польщі, чи за німецької влади. Ті „неспокійні елементи" можуть бути раз більші, а раз менші, а то й дуже маленькі й дрібненькі числом, та духом й ідеєю є вони в кожний час віковими репрезентантами поневоленого українського народу, що в найгірших навіть обставинах і серед найгіршого терору видає з себе світила, що ведуть його до вселюдського поступу, як і геройські постатті, що ведуть його до дальшої боротьби за повне визволення.

З ВІРОЮ, ЩО ВИБЕРУТЬ ГЛИНКУ ПОСЛОМ!

„Новий Шлях" знов взиває веґревільських виборців, щоби вибрали своїм послом наново Антона Глинку. Пише, між іншим, так:

„Не забудьмо сьогодня, що А. Глинка був одиноким послом-українцем у цілому світі, який міг говорити з трибуни вільного парляменту. Міг говорити вільно-свобідно, бо говорив з трибуни парляменту вільної Канади. Він не завів сподівань ні своїх виборців, ні тих канадійців, з яких він сам походить. Українці в Канаді були горді мати А. Глинку в парляменті. Посли і члени канадійського уряду висловлювалися про нього дуже високо, чим підкреслювали його вартість як посла і людини. Міністер Крірар сказав в парляменті, що „посол Глинка — це здобуток для парляменту". Посол-консерватист Дж. А. Рос сказав, що посол Глинка є дуже цінним послом для парляменту. Посол-ліберал І. Е. Вуд, з Онтеріо, сказав, що „посол Глинка здобув собі багато признанння"... Очі всіх, які інтересуються публичним життям в Канаді, а зокрема канадійських українців, будуть звернені на виборців веґревільської округи. Вони будуть очікувати, що ці виборці вдруге виберуть своїм послом А. Глинку. Цим вони докажуть зрозуміння ваги хвилі, яка жадає, щоб до отавського парляменту ввійшов чоловік, який — стоячи на сторожі канадійської свободи й конституції — буде знова обстоювати людські права для своїх братів там за морем".

КОНФЕРЕНЦІЯ РОШЕН ВОР РЕЛІФ

Большевицькі У. Щ. Вісті подають, що минулої неділі відбулася в Ню Йорку, в готелі Валдорф Асторія, конференція, влаштована Російською Воєнно-допомоговою орґанізацією (Рошен Вор Реліф, Інк.), згл. її Відділом Національних Ґруп, щоб нарадитись, як зібрати упродовж наступних шість місяців для Советів допомоги на один міліон долярів. Про „українську конференцію" пишеться, що в ній були співголовами д-р Володимир Левицький, редактор „Громадського Голосу", та Володимир Рибак, відомий комуніст. Секретарами були І. Мартинець та Л. Толопко, редактор У. Щ. Вістей. На нарадах говорив д-р В. Левицький, а по нім Ґретель Спіро, представниця Рошен Вор Реліф, а по них проф. Володимир Лебеденко, представник советського Червоного Хреста і Півмісяця. Потім здавав звіт М. Ракочий з допомоги від „Ліґи Американських Українців і Запомогового Союзу Американських Українців'.' Та остання орґанізація відома більше під старою назвою „Ордену". Далі промовляв Вилйем Едлін, редактор жидівської ґазети „Дей", що говорив про працю „українсько - еврейського комітету", що казав, що „ми певні, що радянський уряд справедливо розділює надіслану допомогу, даючи її перш усього тим, які її потребують, незалежно від релігії чи національности". Далі д-р Левицький говорив про працю допомоги орґанізації Оборона України, а теж заявив, що „зорґанізовано і незабаром приступить до акції комітет українських православних церков". По „виясненню" д-ра Левицького, як є з висилкою півтора тисячки долярів „філяделфійського комітету" до Рошен Вор Реліф, наступило „обурення до ґрупки націоналістичних лідерів", по чім рішено зібрати упродовж шість місяців „150.000 долярів допомоги Україні", а теж рішено сформувати „координаційний комітет", що керував би працею поодиноких комітетів. Ще згадується про концертову програму Рошен Вор Реліф, в якій „брали участь оперова співачка Марія Сокіл і музик д-р А. Рудницький".

Вислано теж телеґраму до Дмитра Мануїльського в Сан Франсиско з виразом радости, що „здійснились слова великого сина України, Івана Франка, про те, що прийде час і Україна засяде в народів вольних колі".

„Новое Русское Слово" знов описує обширно наради „русской ґрупи", що була найчисленнішою. Там говорив советський віце-консул В. А. Казанев і много російських бесідників. Рішено, між іншим, притягнути до представництва „представників митрополичої ради русских православних церков в Америці".